

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Teologická

fakulta

Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

NÁHRADNÍ MATEŘSTVÍ V HOMOSEXUÁLNÍM PÁRU

Vedoucí práce: doc. Tomáš Machula Ph.D.

Autor práce: Kateřina Dvořáčková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3.

2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 23.3.2021

Kateřina Dvořáčková

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Tomáši Machulovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

Úvod	5
1. Rodičovství.....	7
1.1. Možnosti pro homosexuální pár.....	8
1.1.1 Adopce.....	8
1.1.2 Náhradní mateřství.....	9
2. Asistovaná reprodukce.....	11
2.1. Metody umělé reprodukce	11
2.1.1 Arteficiální inseminace	11
2.1.2 IVF ET	11
2.1.3 ICSI.....	12
2.2. Vyšetření před procesem.....	12
2.3. Výsledky asistované reprodukce.....	13
3. Proces náhradního mateřství v homosexuálním páru.....	14
3.1. První kroky	15
3.2. Náhradní matka.....	15
3.3. Biologická matka	18
3.4. Navázání vztahu s náhradní matkou	19
3.5. Otcovství.....	22
3.6. Proces oplodnění.....	23
3.7. Těhotenství.....	26
3.8. Porod.....	28
3.9. Šestinedělí	31
4. Nahlížení na homosexuální pár s dětmi	33
4.1. Šikana	33
4.2 Ženský element	34
Závěr.....	37
SEZNAM POUŽITÝCH ZROJŮ	39
Abstrakt	42
Abstract.....	43

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je reflexe koncepce náhradního mateřství, které v současné době představuje nejsnazší legální cestu pro získání dítěte pro homosexuální mužský pár. Celý proces detailně komentuji z hlediska českého právního systému a etiky.

Celá práce je obohacena útržky komentářů dvou homosexuálních párů s dětmi. Jedná se o pár se čtyřletými dvojčaty narozenými v USA, který detailně popisuje celý proces náhradního mateřství, a pár s roční holčičkou narozenou v České republice, který popisuje etické okolnosti náhradního mateřství a nahlížení na homosexuální pár s dětmi.

S těmito páry jsem v tištěné formě provedla rozhovor, který obsahoval otázky ke všem tématům, jimiž se v mé bakalářské práci zabývám. Tudíž mám odbornou stránku mé práce obohacenou o reálné zkušenosti s náhradním mateřství v USA, které srovnávám s českými zákony, které na náhradní mateřství nejsou tolik vybaveny.

V bakalářské práci se nejdříve zabývám základním pudem člověka, mít dítě, tedy rodičovstvím a jaké možnosti pro získání dítěte má homosexuální pár. Dále popisuji teoretickou rovinu asistované reprodukce – její metody, postupy a s tím související vyšetření.

V další kapitole podrobně popisuji celý proces náhradního mateřství od prvních kroků, který musí pár podstoupit a vyřešit, až po výběr náhradní matky, těhotenství a samotný porod. V poslední kapitole popisuji úskalí, se kterými se homosexuální pár s dítětem může v budoucnu setkat ze strany společnosti, a to zda má výchova homosexuálních rodičů na dítě špatný dopad, či možné riziko šikany dítěte ve škole a problematika genderové role u dítěte.

Toto téma jsem si vybrala proto, že oba homosexuální páry znám ze sociálních sítí, kde je dlouho sleduji a líbí se mi, jakým způsobem dokáží dva tatínci vychovat děti. Rozhodla jsem ukázat cestu homosexuálního páru za vysněným dítětem a také otevřít šedou zónu problematiky, která je některými lidmi velice odsuzována, a to, že i homosexuální pár může mít a vychovávat dítě úplně stejně jako heterosexuální pár.

Bohužel v České republice je náhradní mateřství jen minimálně upraveno zákony a pro mnoho lidí z celého světa je eticky nepřijatelné jako takové, natož aby ho mohli využít dva homosexuálové. Proto se také jeden z párů rozhodl tuto dlouhou a náročnou cestu provést v USA, kde je náhradní mateřství plně podporováno zákony a umožňují ho využít i homosexuálními páry.

Sociální práce s touto netradiční rodinou pracuje jen tehdy, když se u nich vyskytne nějaký sociální problém. Sociální pracovník by měl postupovat jako u heterosexuální rodiny, i kdyby měl vůči homosexuálům vytvořené předsudky nebo až odpor, měl by umět oddělit profesní a osobní názor a pracovat s rodinou na úrovni sociální práce.

1. Rodičovství

Pud po zachování rodu je vedle pudu po zachování vlastního života pokládán za základní, určující motivační základnu živočišného, a tedy lidského chování. Je však rodičovství jenom výsledek živelné, animální, pudové a nekontrolovatelné tendence, takže každé její potlačení a omezení se nutně musí projevit nějakými nezdravými, „nepřirozenými“ důsledky? Anebo je to něco, co přesahuje čistě pudovou sféru a je v mezích lidské kontroly? Fakt, že vůbec mluvíme o plánování ve vztahu k rodičovství, ukazuje, že se přikláníme k druhé alternativě.¹

„Už během začátků ve vztahu jsem partnerovi říkal, že bych chtěl jednou děti, jinak si nedokážu představit, pro co bych měl ve stáří žít, ale partner si ze začátku vůbec nedokázal představit, že by to vlastně šlo. Vše se zlomilo ve chvíli, kdy jsme jeli na kola na víkend a tam jsme potkali dva naše kamarády, kteří v tu dobu čekali se svou náhradní matkou z USA syna a vše nám detailně popsali. Od té doby jsme se na dítě začali připravovat víc a víc (stěhování do většího bytu a oznamování rodině, že bychom chtěli dítě).“ (Rozhovor-dvojčata)

Náplní a vyvrcholením spojení člověka s jeho životním druhem je právě příchod dítěte. Stanete se rodičem. Rodičovství z vás obou učiní zodpovědnější a lepší lidi, protože pro své dítě budete muset ze sebe vydat to nejlepší. V mateřství objeví člověk své vlastní poslání. Většina lidí zjistí, že jejich dosavadní život byl jakousi přípravou k tomuto velkému a nelehkému úkolu-mít dítě.²

„Dlouhou dobu jsme dítě nechtěli ani jeden z nás. Mít v naší situaci tak zásadní závazek vyžaduje stabilitu vztahovou i ekonomickou. Ta se vytvářela přibližně 6 let, a když přišel podnět od okolí, které vnímalo náš vřelý vztah k dětem, tak jsme oba věděli, že jsme na to připraveni bez dlouhých debat.“ (Rozhovor-holčička)

¹ BRABLCOVÁ, V. *Manželství, rodina, rodičovství*. s. 25.

²Srov. KLÍMOVÁ – FÜGNEROVÁ, M. *Mateřství*.s. 75.

Jeden z hlavních předpokladů na dobrou výchovnou atmosféru v rodině je fakt, když se rodiče v očekávání radostně těší na příchod dítěte. Proto je velice žádoucí, aby se děti rodily jen tehdy, když si je jejich rodiče přejí, bohužel tomu ve skutečnosti vždy tak není a některé děti v příchodu na svět takové štěstí nemají.³

Rodiče, kteří přejí svým dětem nejlepší podmínky pro jejich správný a zdravý vývoj, by se měli předem po zralé, společné úvaze rozhodnout, jaká je pro ně nejvhodnější doba k založení rodiny a uvažovat i o počtu dětí. Každý člověk má právo mít tolik dětí, kolik si jen přeje, ale také by každý člověk měl sám určit, kolik je schopen mít, vychovat a zabezpečit děti.⁴

„Na téma další dítě u nás tyto rozhovory probíhají, ale nemáme na to jednoznačný názor, musíme do něho znovu dospět. Jak bychom ale něco chtěli řešit, určitě by to bylo v nejbližších max 2 let (kvůli věku dcery i našemu)“ (Rozhovor-holčička)

1.1. Možnosti pro homosexuální pár

Na rozdíl od heterosexuálního páru, homosexuální pár přirozenou cestou dítě mít nemůže, jediný způsob, jakým by mohl mít homosexuální pár dítě je adopce nebo náhradní mateřství.

1.1.1 Adopce

První možnost, jak se stát rodiči, je pro homosexuální pár právě adopce neboli osvojení, což je forma péče o dítě, které je vychováváno jinými než biologickými rodiči v domácím prostředí. Jedná se o děti, které se z jakýkoliv důvodů ocitnou bez rodičů a jsou dočasně v dětském domově či v jiném sociálním zařízení.⁵

³ Srov. JAKEŠOVÁ, M.; NIKODÝM, J. *Výchova k rodičovství*. s. 100.

⁴ Tamtéž s. 101.

⁵ Srov. BUBLEOVÁ, V. *Základní informace o osvojení (adopci)*. s. 6.

Z homosexuálního páru může dítě adoptovat jen jednotlivec, protože české zákony homosexuálnímu páru neumožňují adoptovat dítě jako pár, tedy neumožňují právně, aby mělo adoptované dítě dva otce nebo dvě matky, tudíž jediná možnost, jak by homosexuální pár mohl adoptovat dítě je, aby ho adoptoval jeden z páru, který tedy právně bude rodičem, ale druhý bude podle zákona cizí člověk, i když dítě budou vychovávat spolu.⁶

Adopce dítěte se dále dělí na příbuzenskou a nepříbuzenskou formu. Příbuzenská forma adopce, tedy osvojení dítěte, s jejímž má jednotlivec z páru příbuzenský vztah (např. strýc), by u homosexuálního páru měla větší pravděpodobnost úspěšné adopce, protože příbuzenská forma adopce má vždy přednost před nepříbuzenskou. Tudíž když se v okruhu rodiny dítěte bez rodičů najde osoba či manželský pár, který splňuje podmínky k adopci, mají příbuzní přednost před cizími zájemci o adopci.⁷

Pro nepříbuzenskou formu adopce, tedy osvojení cizího dítěte, by jednotlivec z páru mohl zažádat na krajském úřadě a byl by zapsán do evidence žadatelů o náhradní rodinnou péči, z které se podle individuálních potřeb dítěte vybírají vhodní adepti na rodiče. Před jedincem má přednost heterosexuální manželský pár.⁸

„Dlouho jsme v asistované reprodukci byli neúspěšní, takže jsme zvažovali i možnosti adopce nebo osvojení a vůbec jsme se jim nebránili. Tyto možnosti jsou ale omezené zákony a my jsme je nechtěli obcházet.“ (Rozhovor-holčička)

1.1.2 Náhradní mateřství

Za neformální stránku náhradního mateřství by se dalo považovat i to, když se homosexuální pár domluví s ženou, s kterou by měl jeden z páru pohlavní styk za účelem otěhotnění. Tento postup by ovšem pro mnoho párů nepřicházel v úvahu z etických a vztahových důvodů. Proto existuje formálnější stránka náhradního mateřství, a to asistovaná reprodukce.

⁶ Srov. BUBLEOVÁ, V. *Základní informace o osvojení (adopci)*. s. 8.

⁷ Tamtéž s. 6-7.

⁸ Tamtéž s. 6.

Homosexuálové mají tedy na výběr z dvou forem, jak se stát rodiči, mohou adoptovat dítě z dětského domova a dopřát mu tak možnost nového rodinného života, ale na druhé straně je zde riziko traumatu nebo genetické výbavy adoptovaného dítěte, či podstoupit náhradní mateřství, který páru umožňuje alespoň z části mít biologické dítě už od úplného miminka.

2. Asistovaná reprodukce

Asistovaná reprodukce je medicínský postup, který za cílem oplodnění ženy pracuje mimo tělo člověka se spermii, vajíčky a embryi. Většina asistované reprodukce se používá v případě neplodnosti v páru, ale také v případě, když není možné v páru zplodit dítě, např. v homosexuálním páru.⁹

2.1. Metody umělé reprodukce

2.1.1 Arteficiální inseminace

Proces arteficiální inseminace spočívá v tom, že se do pohlavního ústrojí ženy vloží spermie. Podle zdroje spermii rozdělujeme inseminaci na AIH (artificial insemination from husband) - spermie od manžela nebo partnera a AIS (arteficial insemination from donor) - spermie od dárce.¹⁰

2.1.2 IVF ET

In vitro fertilizace a embryotransfer, tedy odběr vajíček, které zůstanou až 3 hodiny v inkubátoru, poté se přendají do kultivační misky, kde se pokryjí upraveným spermatem (100 000 až 200 000 dobře pohyblivých spermii na každé vajíčko). Po 18 hodinách je obvykle oplodněno 60 procent vajíček. Dva až tři dny od oplození vajíček lze vzniklé embryo zavést do dělohy ženy.¹¹

„Naší metodou umělé reprodukce bylo právě IVF. Oba dva jsme darovali sperma, i když jsme chtěli jen jedno dítě, ale jelikož lékaři chtějí pracovat s nejlepším materiálem a měli jsme k dispozici dvě sady vajíček od dárkyně, rozhodli jsme se zkusit spojit oboje, takže nakonec se oplodňovaly dvě sady vajíček. Takže jsme

⁹ Srov. ŘEŽÁBEK, K. *Asistovaná reprodukce*. 2., s. 12-13.

¹⁰ Tamtéž s. 12-13.

¹¹ Srov. FREUNDL, G.; GNOTH, Ch.; FRANK. - HERRMANN P. *Chceme mít miminko: nové cesty k vytouženému dítěti*, s. 135-136.

měli vajíčka od dárkyně, které se rozdělily na půl a jedno se oplodnilo mými spermii a druhé partnerovo, tím pádem vznikly dvě sady embryí.“ (Rozhovor-dvojčata)

2.1.3 ICSI

Intracytoplasmic sperm injection, tedy injekce jedné spermie dovnitř do vajíčka je další forma IVF, která se většinou dělá v případě mužské neplodnosti, kdy má muž extrémně snížený počet spermií. Celý proces probíhá pod mikroskopem se speciální skleněnou kapilárou.¹²

2.2. Vyšetření před procesem

Při náhradním mateřství u heterosexuálního páru se pomocí vyšetření zjišťuje neplodnost jednoho či obou z páru, a tudíž se určuje, jaká metoda umělé reprodukce bude pro neplodný pár optimální. Homosexuálního pár čeká také podobné vyšetření, jako je celková anamnéza obou partnerů, spermioqram, odběr krve pro zjištění hladiny hormonů anebo sexuálně přenosné nemoci, také musí vyřešit spousty právních věcí a projít psychotestem.¹³

„Na naší klinice v Ohio nám brali krev a dělali testy na různé nemoci, abychom třeba v těhotenství neohrozili náhradní matku a oba dva jsme odevzdali spermie, které zamrazili. Později nás čekal psychotest s 398 otázkami a pohovor v angličtině, který měl odhalit, zda jsme vůbec schopni se starat o dítě, jestli nemáme nějaké psychické problémy z dětství, či sebevražedné sklony nebo jestli nejsme labilní (na internetu nám lidi píšou, že by dva chlapi neměli mít děti, že jsme labilní, přitom i labilní lidi mohou mít sex a pak mají děti a nějak je vychovávají), kdyby něco takového odhalili, vyhodili by nás z programu a jeli bychom domů. My jsme prošli. (Rozhovor-dvojčata)

¹² Srov. ŘEŽÁBEK, K. *Asistovaná reprodukce* 2. s. 13.

¹³ Tamtéž, s. 51.

2.3. Výsledky asistované reprodukce

Hodnocení výsledků efektivity asistované reprodukce je nezbytné rozdělit na dvě skupiny podle věku ženy a to do 35 let a starší 35 let. U žen nad 35 let klesá pravděpodobnost otěhotnět už od přírody, tudíž musíme věk žen brát v potaz.

Pro ženy do 35 let věku při oplození na dobré klinice lze očekávat úspěšnost oplození přibližně 10-15 procent. Za pomoci stimulace růstu několika folikulů roste šance na 20-30 procent.¹⁴

„Na první pokus se nám ani jedno z vajíček neuchytilo. Na druhý pokus ano a byly z toho rovnou dvojčata“ (Rozhovor-dvojčata)

„Naše snažení o narození naší budoucí dcery trvalo dlouhé 3 roky“ (Rozhovor-holčička)

¹⁴ Srov. ŘEŽÁBEK, K. *Asistovaná reprodukce* 2. s. 108-110.

3. Proces náhradního mateřství v homosexuálním páru

Proces náhradního mateřství je velice složitý a zdlouhavý proces, u kterého není jasný úspěšný výsledek. V této kapitole si detailně popíšeme celkový proces náhradního mateřství u homosexuálního páru, který probíhal v USA, společně s tím, čemu všemu musí pár čelit a co všechno musí během procesu v jiné zemi vyřešit.

V ČR náhradní mateřství není zakázáno, ale ani není úplně podporováno, respektive je upraveno jen minimem zákonů. Český právní systém asistované reprodukce je dán přijetím mezinárodní Úmluvy o lidských právech a biomedicíně z roku 1997 a její aplikací do Rodinného práva Občanského zákoníku, kde se upravuje určování rodičovství (§ 775) a osvojení (§§ 794–804). Zákon o péči o zdraví lidu č. 20/1966 Sb., § 27, písm. d-i) popisuje proces asistované reprodukce u neplodného páru.¹⁵

V České republice je náhradní mateřství velice kontroverzní téma a oproti jiným zemím málo využívané. Přesto se v ČR najdou kliniky, které asistovanou reprodukci provádí, většina z nich ale jen pro neplodný heterosexuální pár, najdou se ale i kliniky, které respektují touhu po dítěti i v homosexuálním páru, jenž využil i jeden ze zmiňovaných homosexuální párů.

Na konkrétním homosexuálním páru si zde ukážeme celkový proces náhradního mateřství, který pár podstoupil v USA konkrétně ve státě Illinois, kde je asistovaná reprodukce právně plně podporována, neproblematická a v praxi často využívána. Pro zajímavost si proces v praxi srovnáme s českou legislativou a eticky přijatelným či nepřijatelnými aspekty.

¹⁵Srov. Etika asistované reprodukce. Sanatorium Helios [online].

3.1. První kroky

Ze všeho nejdříve si pár musí najít agenturu nebo konkrétní kliniku asistované reprodukce. Agentura v tomto případě funguje jako jakýsi průvodce celým procesem náhradního mateřství, najde páru vhodnou náhradní matku i kliniku, kde bude umělé oplodnění probíhat, a hlavně pomůže páru zařídit všechny právní a etické záležitosti.¹⁶

„V dubnu 2014 jsem kontaktoval americkou agenturu, kterou nám doporučili naši kamarádi. Domluvil jsem si s nimi hovor na Skypu a asi hodinu jsem hovořil se zástupci agentury, kteří mi říkali, co se všechno bude dít a co to obnáší. Doma jsem to přetlumočil partnerovi a domluvili jsme se na další Skype, který tentokrát trval 3 hodiny, kde jsme museli řešit věci typu: Co se stane, když oba dva umřeme a náhradní matka bude oplodněná – kdo se postará o děti? Co se s nimi stane? Kdo bude jejich kmotr, který by je následně mohl adoptovat? Protože to nejsou její děti, takže to, že by si je nechala ona sama, nepřipadá vůbec v úvahu. Museli jsem si dopředu rozmyslet věci, na které ani myslet nechcete, např. kdo se bude starat o děti, když se rozejdete atd.“ (Rozhovor-dvojčata)

3.2. Náhradní matka

Jako první etický problém u náhradního mateřství by se dalo považovat právě zahrnutí třetí (dárkyně vajíček) a čtvrté (náhradní matka) osoby do procesu reprodukce. Nedojde zde k prolomení instituce a podoby rodiny? Důležitou roli zde hraje právní uzákonění celého procesu. Problematika dárcovství je veřejností brána jako otázka vlastního svědomí všech zúčastněných. Dnes je eticky vyřešeno a většinou přijato ne úplně srovnatelné téma, a to darování krve, kostní dřeně či orgánů, kdy se orgán transplantuje z jednoho člověka do druhého, ale u dárcovství pohlavních buněk vznikne nová bytost, tudíž je etická rovina této problematiky jen částečně spojená. Je ale otázka času, zda případně kdy bude eticky přijato i darování spermií či vajíček.¹⁷

¹⁶ Srov. Náhradní mateřství: Vše se mění, touha po dítěti zůstává. Vitalia [online].

¹⁷ Srov. Etika asistované reprodukce. Sanatorium Helios [online].

„Psycholožka nám při testu na klinice řekla jednu větu, kterou si dodnes pamatuju a to, že “ Náhradní matka je jakási chůva pro vaše dítě” a tak to i ve skutečnosti bylo. Všichni, kdo se podíleli na tom procesu náhradního mateřství, to dělali dobrovolně a ze své vlastní vůle a že je to na ty dvě holky, které se narodily hodně lidí.“ (Rozhovor-dvojčata)

Náhradní matka je žena, která svolí k zavedení embrya do své dělohy s úmyslem otěhotnět, dítě donosit a porodit. Zda je náhradní matka i biologická matka dítěte totožná, závisí na tom, zda vajíčka patřily jí nebo dárkyni vajíček, která je ve většině případech anonymní dárce.¹⁸

„V září 2014 nám přišel e-mail z agentury, jestli do toho tedy chceme jít, že pro nás našli ideální náhradní matku. Dohodli jsme se tedy, že do toho půjdeme a také jsme nechtěli promeškat možnost, která by se nemusela pár let opakovat. Za měsíc nám přišel dopis od náhradní matky, kde popisovala, proč chce být náhradní matka, také nám přišlo mnoho fotek jí a její rodiny, zároveň i psychologický posudek náhradní matky i jejího manžela. Byl to nepopsatelný okamžik, kdy si fakt říkáte, že na světě je někdo, kdo vás vůbec nezná, ale přesto pro vás udělá takovou věc, aniž by to dělal pro peníze. Náhradní matku našich dětí jsme si hned zamilovali, souhlasili jsme a také jí poslali dopis s fotkami.“ (Rozhovor-dvojčata)

Je těžké konstatovat, jaké pocity prožívají ženy, které se chtějí stát náhradní matkou, lze pochopit, když žena chce otěhotnět např. protože její sestra nemůže mít děti a ona by jí ráda pomohla, a dítě by jí odosila. Na druhou stranu ale stát se náhradní matkou pro cizí pár, bez finanční odměny, jen odnosit cizí dítě a předat ho páru, musí v ženě evokovat nespočet emocí, od lásky ke své rodině a touze dopřát tuto skutečnost i páru, který takové štěstí nemá, až po potlačení lásky k dítěti, které se ženě narodí a které by měla předat páru. Náhradní matka by s touto skutečností měla být velice vyrovnaná už od úplného začátku a také by měla stoprocentně vědět, proč a kvůli komu těhotenství a celý proces podstupuje.

¹⁸ Srov. Náhradní mateřství: Vše se mění, touha po dítěti zůstává. Vitalia [online].

„Takže jsme potřebovali náhradní matku, kterou jsme měli, náš genetický materiál, agenturu, se kterou už jsme vše řešili a celým procesem nás povede, kliniku, kde se to vše odehraje, amerického právníka a v neposlední řadě dárkyni vajíček, která bude biologická matka našeho dítěte, protože náhradní matka nemůže být i biologická matka dítěte, které porodí, aby to bylo pro ni jednodušší z citového hlediska.“ (Rozhovor-dvojčata)

Avšak v České republice platí základní zásada, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila (§ 775 Nový občanský zákoník). Porod dítěte je tak jedinou relevantní skutečností pro určení mateřství. Žena, která dítě porodila, je přirozenou matkou, na rozdíl od matky právní, kterou je žena, jež si dítě osvojila. Z hlediska této zásadní premisy nejsou pochybnosti o tom, že dárkyně vajíček jako původce biologického materiálu není matkou.¹⁹

Náhradní mateřství je legálně praktikováno v řadě jiných zemí, zejména na Ukrajině, v USA, Indii, Anglii, apod. Na internetu lze najít spoustu nabídek náhradního mateřství od žen, které už mají několik svých dětí a náhradní mateřství považují za zdroj své obživy. České právo náhradní mateřství neupravuje, tzn. že jej ani nazakazuje, tudíž v ČR náhradní mateřství není nelegální. Pokud by se žena chtěla stát náhradní matkou za účelem zisku, tedy za odměnu by svěřila dítě do moci jiného za účelem adopce, jednalo by se o trestní čin. O jinou situaci samozřejmě půjde tehdy, když biologičtí rodiče uhradí náhradní matce náklady spojené s těhotenstvím a porodem, např. výdaje za těhotenské oděvy, vitamíny, úslou mzdu a podobně.²⁰

Náhradní matka není zároveň i biologická matka (tedy vajíčka, která se spojila se spermii nebyla její) z důvodu, aby celý proces oplodnění, těhotenství a samotný porod byl pro ni snazší v tom, že dítě, které porodí není její, protože není jeho biologická matka, ale „jen“ dítě odnosi.

„Koupili jsme si letenky do Ameriky a vydali se za oceán řešit věc, která ovlivní celý náš život, byli jsme nervózní jak malí kluci, ale byli jsme na to spolu a hrozně jsme to chtěli zažít. V Americe jsme strávili týden, agentura nám celý týden naplánovala, abychom stihli vše, co potřebujeme. Na klinice v Ohio jsme darovali sperma, podstoupili různá vyšetření a prošli psychotestem.“ (Rozhovor-dvojčata)

¹⁹ NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník*. s. 99.

²⁰ Tamtéž, s. 99.

3.3. Biologická matka

V tomto procesu se biologickou matkou rozumí dárkyně vajíček, která jednorázově nebo dlouhodobě spolupracuje s reprodukční klinikou a pro pár většinou zůstává v anonymitě.

„Také jsme se měli zamyslet, jaká by měla být naše dárkyně vajíček, což vlastně vypadá tak, že náš doktor měl svůj okruh dárkyní, které osobně znal, a když jsme řekli své představy o naší dárkyni vajíček, doktor vytáhl ze šuplíku složky se slovy “Kluci já si myslím, že pro vás bude ideální tahle”. Dostali jsme obálku s informacemi o ní, kde jsme zjistili, že je to 35letá zdravotní sestra a má 2 děti, také tam byla její fotka, nenašli jsme důvod, proč říct ne, a tak jsme souhlasili.“
(Rozhovor-dvojčata)

V Českém občanském zákoníku podle zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve věci asistované reprodukce platí, že darování zárodečných buněk je anonymní. Jsou-li pro umělé oplodnění použity zárodečné buňky jiné osoby, než které se asistovaná reprodukce týká, tzn. dárce spermií či dárkyně vajíček, jde o anonymní dárce. Anonymním dárce může být pouze žena, která dovršila věk 18 let a nepřekročila věk 35 let, nebo muž, který dovršil věk 18 let a nepřekročil věk 40 let.²¹

V ČR je tedy darování vajíček ze zákona oboustranně anonymní a diskrétní. Dárkyně projde řadou vyšetření, která jsou zdarma. Avšak dárkyně má nárok na finanční kompenzaci nákladů, vzniklých v souvislosti s darováním. Kompenzace může být až do výše 28 000,-, avšak záleží na konkrétní klinice, kde dárkyně vajíčka daruje.²²

„Holek biologická matka je anonymní dárce a pochází z USA. My jsme si jen stanovili kritéria, které bychom chtěli, aby měla. Nešli jsme nijak do detailních podmínek, přeci jen je to svazek lidí, kteří chtějí dosáhnout jednoho cíle. Měli jsme jen malé prosby, aby biologická matka byla zdravá běloška, a také přání, aby měla nějaký talent, ideálně hudební nebo taneční, protože to jsme i my v mládí podnikali v různých kroužkách a chtěli jsme to našemu dítěti (tehdy jsme mysleli, že bude jen jedno) předat společně.“ (Rozhovor-dvojčata)

²¹ NOVOTNÝ, P. *Nový občanský zákoník*. s. 101.

²² Srov. Dárkyně vajíček. *Reprofit* [online].

Na problematiku zachování vzájemné anonymity dárce a dítěte není jednotný názor. Pokud mají být zohledněna práva a zájmy rodičů na autonomii a ochranu soukromí, stejná práva a zájmy dárce a právo dítěte znát svůj původ, lze jen obtížně najít konsenzuální řešení míry zachování vzájemné anonymity.²³

Dítě má právo na to znát oba své rodiče, ale v náhradním mateřství je toto velice sporné, protože dítě obvykle dva rodiče má, aniž by jeden z nich byl biologický rodič. Na rodičích poté zůstává, jak vysvětlí dítěti celý proces náhradního mateřství, a tedy i fakt, že je dítě z vajíčka, které darovala cizí žena, aby daný pár mohl mít dítě.

Darování vajíček či spermií funguje už z principu, že obě strany zůstávají anonymní a nemají na sebe žádná práva, nároky a povinnosti, které kdyby nezanikly, dost dárců, kteří chtějí jen pomoci neplodným páru mít dítě, by si darování pohlavních buněk určitě rozmysleli.

3.4. Navázání vztahu s náhradní matkou

„Na řadu přišlo setkání tváří v tvář s náhradní matkou a s jejím manželem, byli jsme strašně nervózní, protože kdyby nastalo z jedné nebo z druhé strany, že spolu spolupracovat nechceme, začalo by vše od znova. Schůzku jsme si domluvili v agentuře za asistence ředitelky agentury, a ještě jedné paní. Měli jsme si vyjasnit spoustu věcí, jako např. kolik dětí vlastně chceme. My jsme chtěli jedno dítě, naši náhradní matku jsme taky našli podle toho, že by ráda někomu porodila jedno dítě, ale samozřejmě na tomto setkání už přišla řeč na to, co by se stalo, kdyby to byly dvojčata, načež náhradní matka řekla, že prioritně by chtěla jedno, ale když ta situace nastane, tak dvojčata jsou pro ni maximum.“ (Rozhovor-dvojčata)

Aby náhradní mateřství mohlo fungovat, je důležité, aby se budoucí rodiče a náhradní matka plně shodli na přesných podmínkách procesu, jedním z důležitých etických bodů k řešení je i počet dětí, které je schopna matka donosit, zde může nastat další etický problém, např. že dvojčata jsou přijatelná, ale trojčata už ne a proč?

²³ DOSTÁL, J. *Ethical and legal aspects of assisted reproduction: situation in the member states that joined the European Union in 2004*. s. 67.

Aby nevzniklo toto nedorozumění o počtu dětí, klinika v přiřazení náhradní matky k páru si u obou zúčastněných stran na začátku zjišťuje jejich očekávání a podmínky, např. kolik dětí by chtěli, a díky odpovědím páru a náhradních matek ze seznamu se posléze přiřadí ti, jejichž odpovědi se ve všech důležitých záležitostech shodovaly. Dále se s náhradní matkou řeší, jak by si pár přál, aby se chovala během těhotenství, tak samotný porod, zda bude u porodu a jak to bude probíhat po něm.

„Také se nás ptala, zda bychom chtěli být u porodu a my jsme řekli že jo, to bychom si přece nemohli nechat ujít, když už jsme tu příležitost měli. Během schůzky jsme se tedy různě seznamovali, vyprávěli jsme jim, jak jsem se poznali, jaký máme zájmy, atd... Klíčové na této schůzce také bylo si říct, jaký mezi sebou budeme mít vztah, od začátku jsme říkali, že bychom byli rádi, kdyby žena, která nosila naše dítě, byla s námi i nadále v kontaktu, aby věděla, jak se ty děti mají a na tom jsme se všichni shodli. V ten den jsme si i založili skupinu na WhatsAppu s názvem „Baby“, kterou máme do dneška a tam si vyměňujeme zprávy, fotky a jsme tam jen my a naše náhradní matka.“ (Rozhovor-dvojčata)

Důležité je, aby si pár s náhradní matkou vytvořil přátelský vztah, plný podpory a motivace. Protože celý proces náhradního mateřství provází mnoho psychických aspektů jako je stres a deprese, že se oplodnění nepodaří či nastanou zdravotní komplikace náhradní matky nebo dítěte. Všichni účastníci také pocítují naději a touhu po miminku, s tím souvisí i možné zklamání, když se oplodnění nepodaří. Tyto aspekty mohou všechny zúčastněné osoby ovlivnit v rodinném, sociálním a pracovním životě, a proto je na místě, aby se všichni navzájem podporovali a byli zde pro sebe i v případě, kdyby oplodnění nevyšlo. Určitě by bylo i řešení po dobu celého procesu navštěvovat psychologickou pomoc či partnerskou poradu na zvládnání emocí v páru, které souvisí s celým procesem.²⁴

„Mezi tím naše náhradní matka podstoupila různá vyšetření u našeho doktora na klinice, aby doktor zhodnotil, zda to všechno vůbec půjde. Naštěstí vyšetření dopadla dobře a pak se musely dořešit smlouvy, protože v Americe jsme podepisovali smlouvu všichni dohromady, my, matka i agentura měla svého amerického právníka a řešíte tam takové ty věci Když... např. co se stane, když

²⁴ Srov. Etika asistované reprodukce. Sanatorium Helios [online].

zjistíte, že má v těhotenství dítě Downův syndrom nebo kdo se o to dítě bude starat, když oba dva umřeme a náhradní matky to není dítě, aby se o něj postarala, hlavně ona ani další dítě nechce. Většinou když se řekne smlouva, tak si každý představí hlavně business, ale náhradní mateřství nemůže být business pro peníze, protože by to jinak nefungovalo jako spojení lidí. Takže ta smlouva funguje na to, aby to bylo bezpečné pro všechny tři strany. Třeba ona se tam zavazuje, že nebude mít intimní styk s partnerem v době kdy dojde k oplodňování atd.“ (Rozhovor-dvojčata)

Další etický problém v náhradním mateřství nastává v momentě, kdy se dítě může považovat za produkt, na kterém podle smlouvy pracují dvě strany, tedy pár a náhradní matka, jelikož metoda náhradního mateřství narušuje biologickou jednotu a může vést až k degradaci rození dětí na výrobu či průmysl. Kdyby náhradní matka chtěla odnosit cizí dítě jen kvůli finanční odměně, jednalo by se o komerční formu náhradního mateřství, kterou lze považovat za trestní činnost obchodování s lidmi. V ČR se uvažuje o tom, že by o každém případě náhradního mateřství rozhodoval soud. Tím by ženy, které by se chtěly procesu zúčastnit z kariérních důvodů či neochotě změnit jejich životní styl, byly automaticky vyloučeny.²⁵

„Když jsme smlouvu podepsali, začali jsme tedy řešit další věci s klinikou. Museli jsme naplánovat, kdy si náhradní matka začne píchat hormony do břicha, aby se jí tvořila a rostla děložní stěna a musela se sladit s dárkyní vajíček. Bylo to naplánované tak, že dárkyně vajíček odevzdá vajíčka, ty aby se oplodnily a po 5 dnech po oplodnění by se oplodněná embrya vložila do náhradní matky u nás na klinice.“ (Rozhovor-dvojčata)

²⁵ Srov. ZAMYKALOVÁ, L.: *Kdo smí participovat na asistované reprodukci? Ustavování hranic neplodnosti.* [online].

Darování vajíček probíhá tak, že dárkyně projde spousty genetických a gynekologických vyšetření, doktor s dárkyní detailně naplánují celý postup, kde si bude dárkyně 10 dní aplikovat podkožní injekce k stimulaci vajíček. 35 hodin před punkcí se aplikuje poslední injekce a následuje bezbolestný zákrok v krátkodobé, celkové anestezii, kdy se dárkyni odeberou vajíčka, po odběru musí být ještě 2 hodiny na lůžku a k propuštění je nutný doprovod.²⁶

3.5. Otcovství

„My už když jsme tehdy řešili, kdo bude biologický otec našeho dítěte, ze začátku jsme se nemohli vůbec shodnout, protože oba jsme říkali: „Mně nevadí, když to budeš ty.“ Oba dva jsme byli nastavený, že nezáleží na tom, čí geny to budou, ale že to bude naše společný dítě. Takto přistupujeme i k holkám, bereme je jako naše dvě děti.“ (Rozhovor-dvojčata)

V Rodinném právu Občanského zákoníku 776. § popisuje, že narodí-li se dítě do manželství, automaticky se za otce považuje manžel matky dítěte. V této situaci by se tedy za otce dítěte považoval manžel náhradní matky. 779 § upravuje otcovství v nesezdaném páru, kde je otcem dítěte muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením matky a toho muže u soudu či před matričním úřadem spolu s testy DNA.²⁷

„Ale zase když společně přemýšlíme o holkách, co udělaly nebo tak, nebojíme se vět typu „já jsem byl taky takový“ atd., samozřejmě obě dvě holky se od nás výchovou učí různé návyky. Samozřejmě je to poznat jaká dcera, je čí podle vlastností, které v sobě vidíme my a naše rodina.“ (Rozhovor-dvojčata)

V homosexuálním páru tedy může být jen jeden biologickým rodičem dítěte, druhý z páru by teoreticky mohl dítě adoptovat, aby se tak oba dva stali právně rodiči dítěte. V České legislativě by toto ale prakticky nešlo. Do roku 2016 mohl adoptovat dítě jen manželský pár nebo jedinec. Homosexuálové mohou uzavřít registrované partnerství, což není forma manželství, ale partnerství, tudíž možnost adopce nemají. Od roku 2016 bylo homosexuálním párům adoptování dítěte dovoleno, ale jen v případě, že adoptují dítě jako jednotlivci. Kdyby se jeden z páru snažil o adopci biologického dítěte svého partnera

²⁶ Srov. *Dárkyně vajíček. Reprofit* [online].

²⁷ Srov. NOVOTNÝ, P. *Nový občanský zákoník*. §§ 776-778.

podle §800 Občanského zákoníku by osvojením dítěte došlo k zániku příbuzenského vztahu mezi dítětem a jeho biologickým rodičem, který by se nahradil osvojením „nebiologického“ otce, ale nelze tyto dva příbuzenské vztahy propojit. Tudíž je pro homosexuální páry adopce v ČR stále nepřístupná.²⁸

„Často se setkáváme s otázkami, zda máme raději svou biologickou dceru než tu „nebiologickou“, jestli se jí věnujeme více atd... Já osobně jsem přemýšlel, jak vychovávat dvojčata a jak se k nim chovat. Když jsem tak sám nad sebou přemýšlel, jestli dokážu mít rád někoho stejně, tak jsem došel k závěru, že je nemám rád stejně, ale že je mám obě rád nezměřitelně, ale každou jinak specifickým způsobem. Určitě to pochopí každý rodič, který má víc než jednoho potomka. Ta rodičovská láska je bezpodmínečná, obrovská, nezměřitelná, ale je jiná, ani to není o nějakém preferování jednoho či druhého dítěte. Je to pocit, že každé to dítě potřebuje jinou lásku, pozornost a péči a podle toho se vše rozděluje.“ (Rozhovor-dvojčata)

Jediný způsob, jak by mohl registrovaný homosexuální pár adoptovat dítě, je takový, že by pár registrované partnerství zrušil, protože čeští registrovaní partneři dítě adoptovat nemohou, jediné pokud by dítě adoptoval jen jednotlivec z páru. Celý proces adopce je velice zdouhavý a v některých případech trvá i několik let, avšak přednost mají heterosexuální páry nebo heterosexuální jedinec.

3.6. Proces oplodnění

„Přišel den oplodnění, kdy doktoři vybrali jedno nejhezčí embryo, a to se vpravilo do náhradní matky. Po týdnu se dělali testy hormonů, kde jsme se dozvěděli, že naše náhradní matka není těhotná, takže to nevyšlo. Bylo to velký zklamání pro všechny z nás, vůbec jsme nebyli připraveni na scénář, že to nevyjde. Dali jsme si krátkou pauzu a domluvili jsme se s náhradní matkou, že ona rozhodne o tom, kdy se do toho půjde podruhé.“ (Rozhovor-dvojčata)

²⁸ Srov. NOVOTNÝ, P. *Nový občanský zákoník*. § 800

U samotného procesu oplodnění se setkáváme s nejhlavnějším etickým problémem, díky kterému nejspíš mnoho zemí jako je Francie, Rakousko, Německo nebo Jižní Korea, náhradní mateřství zakazuje a tím je morální postavení embrya.²⁹

„Domluvili jsme se tedy na druhý pokus s klinikou a ta nám připravila kalkulaci, měli jsme spermie a embrya zamražený, takže šlo „jen“ o samotný pokus oplození. Klinika nám poslala kalkulaci ve výši 13 000 dolarů, což je v přepočtu 278 000 korun. Věděli jsme, že kdyby se i následující pokus nepovedl, tak bychom skončili, protože bychom to všechno neuplatili. Takže jsme hledali jinou možnost, jak to udělat. Zkusili jsme najít jinou levnější kliniku. Oslovili jsme tedy jinou kliniku, která byla i blíž místu bydliště naší náhradní matky, a ti byli ochotni to udělat za zlomek ceny než předchozí klinika.“ (Rozhovor-dvojčata)

Morální postavení embrya, tedy nesmiřitelnost dvojího etického pohledu na problematiku asistované reprodukce by vyřešilo jednoznačnost morálního postavení embrya. První názor, že počátkem lidského života je okamžik zplození, tedy spojení vajíčka a spermie, zastávají zejména některé církve a lidé věřící. Druhý názor je kompromisem, podporovaným vědci, lékaři a etiky – embryo má status potenciální lidské bytosti. Vzhledem k tomu, že teprve kolem patnáctého dne se začnou tvořit první primitivní nervové buňky a „lidství“ zárodku se začne prohlubovat, dospěla většina etických výborů k závěru, že prvních 14 dnů embryo morální status lidské osoby nemá. Tento názor zastává především odborná veřejnost a většina párů podstupující asistovanou reprodukci.³⁰

Nejnovější a třetí názor odborníků stanoví Tkaňová direktiva Evropské Unie, která říká, že embryo má, ve fázi před embryotransferem (tedy vložení embrya do dělohy), status léčebného buněčného přípravku. Praxe zjevně preferuje teoretické úvahy druhé skupiny. Ke shodě názorů v blízké budoucnosti pravděpodobně nedojde.³¹

„Problém byl, že zamražená embrya jsme měli v Ohio a potřebovali jsme je dostat na kliniku v Illinois, jelikož je to biologický materiál, tak si to člověk nemůže jen tak vzít do kapsy a jít. Domluvili jsme se s americkou kurýrní službou Fedex na přepravu embryí, museli jsme opět celou cestu pojistit, kdyby se embryi něco stalo

²⁹ Srov. *Etika asistované reprodukce*. Sanatorium Helios [online].

³⁰ *Etika asistované reprodukce*. Sanatorium Helios [online].

³¹ Srov. HAASOVÁ, I. *Etika asistované reprodukce*. Sexuální a reprodukční medicína pro praxi [online].

nebo kdyby auto havarovalo a embrya se poškodily, proto jsme tak zbývajících 11 embryí rozdělili na půlku, 5 embryí jsme přesunuli jeden den a 6 embryí druhý. Naše nová klinika v Illinois poblíž Chicaga byla celkově lepší a profesionálnější než naše předchozí klinika, tak jsme byli rádi, že to bylo správné rozhodnutí.“
(Rozhovor-dvojčata)

Metoda, kde se nevyužitá embrya zamrazují a skladují v tekutém dusíku, se jmenuje Kryokonzervace. Takto zmražená embrya jsou schopná vydržet až sto let. Zamrazování embryí většinou slouží k tomu, aby pár po neúspěšném pokusu mohl použít nová embrya, aniž by musel podstoupit celý proces od začátku.

Metoda kryokonzervace se po celém světě používá řadu let, ale nikde není psáno, jakou zátěž má zmrazení pro počínající život, jestli se zmražené embryo v těhotenství vyvíjí přirozeným způsobem, či zmražená v budoucnu neovlivní zdraví dítěte. Přinejmenším se etická záležitost celého procesu tímto dále komplikuje.³²

„V Illinois 20.9. 2015 bez nás (my byli v tu dobu už v ČR) tedy proběhlo naše druhé oplodnění dvou nejlepších embryí, z nichž u jednoho jsem byl biologický otec já u druhého partner. Naše biologická matka měla od doktorů hned nařízený klidový režim a ukázalo se to jako dobré rozhodnutí. 6.10. 2015 nám do Whats app skupiny přišla od náhradní matky zpráva, že by s námi chtěla po Skypu mluvit. Zavolali jsme tedy a ona nám v tu chvíli poslala pozitivní těhotenský test. Říkala nám, jak v moment zjištění byla za nás tak šťastná až plakala a že to na svém těle už poznala. Byli jsme neskutečně šťastní, ani jsme nevěřili, že doopravdy budeme tátové. „(Rozhovor-dvojčata)

³² Srov. Etika asistované reprodukce. Sanatorium Helios [online].

3.7. Těhotenství

Těhotenství je stav, ve kterém žena po oplození a formování zygoty (oplozená vaječná buňka po splynutí samčí a samičí pohlavní buňky) odnosi dítě. Celý proces obvykle trvá 40 týdnů a počítá se od prvního dne poslední menstruace, ačkoliv k početí došlo až o dva týdny později v době ženské ovulace, kdy uvolněné vajíčko sestupuje vejcovodem k děloze, pokud se během této cesty setká se spermií, dojde k jejich vzájemnému splynutí a oplodnění vajíčka. Laicky se takovému procesu říkají plodné dny.³³

„Ted' zbylo jen čekat, samozřejmě jsme věděli, že jsme vkládali dvě embrya, takže nastalo čekání, jestli se embrya uchytila obě nebo jen jedno. Dva měsíce jsme čekali, ale měli jsme už z vyšetření téměř jistotu, že to budou opravdu dvojčátka. Pak přišel první ultrazvuk a opravdu tam byly dvě fazolky, nyní jsme měli děti a + b, v tu chvíli jsme se s partnerem domluvili i na jména prvního i druhého narozeného dítěte, jak v holčičí, tak v klučičí verzi. Do konce prvního trimestru jsme to moc nikomu neříkali, ani nic nekupovali, protože jsme to nechtěli zakříknout.“ (Rozhovor–dvojčata)

Gynekologové rozdělují těhotenství do tří trimestrů, a to 1.- 13. týden, 14.-26. týden a 27–40. týden. Po oplození vajíčka a zahníždění v děloze se začíná vyvíjet lidský zárodek, který se na počátku nazývá embryo. Embryo je v děloze uloženo v plodovém vaku, který je vyplněn plodovou vodou.³⁴

První trimestr těhotenství je nejkritičtější a trvá přibližně první tři měsíce těhotenství. Toto období začíná dnem početí a končí třináctým až patnáctým týdnem vývoje embrya v plod. Pro matku je obvykle toto období plné nevolností a častého nucení močení. V tomto období se plodu vyvíjí v jednoduché formě všechny hlavní vnitřní orgány. Prodlužují se končetiny, zřetelnější jsou ramena, hýždě, lokty, kolena, prsty, obě části čelisti se spojily, čímž vznikla ústa a v nich se vytvořil jazyk. Na konci prvního trimestru umí dítě sát, polyká tekutinu, která ho obklopuje. Oči má stále zavřené, přesto že oční víčka má plně vyvinuta. Plod se začíná více hýbat, což způsobuje postupný vývoj všech svalů. Končetiny jsou drobné, ale plně zformované. Délka plodu ve 12. týdnu těhotenství činí přibližně 6,5 centimetru a váží 18 gramů.³⁵

³³ Srov. ČERNÁ, R. *Kniha o těhotenství a porodu*. s. 26.

³⁴ Tamtéž, s. 26-27.

³⁵ Srov. JIRÁKOVÁ, J. *1. trimestr těhotenství*. O mateřství [online].

„Týden před Vánocemi 2015 skončil první trimestr, náhradní matka nám večer poslala po vyšetření, že je vše v pořádku a na nás teď bylo oznámit to všem blízkým. Partner na vánočním večírku v práci tedy oznámil, že čekáme dvojčata a že v květnu bude nastupovat na rodičovskou dovolenou. Příbuzným jsme náš rodinný přírůstek dali pod stromeček jako vánoční dárek. Byl to velmi emotivní zážitek, vzhledem k tomu, že ani naše rodiče netušili, že do něčeho takového vůbec jdeme.“ (Rozhovor–dvojčata)

Druhý trimestr se rovná období mezi 4. až 6. měsícem těhotenství a ve srovnání s prvním trimestrem je pro matku příjemnější, protože ustupují potíže související s počátkem těhotenství. Plod v tomto období rychle roste, velmi živě se pohybuje, přesto ho matka ještě nevnímá. Kolem 5. měsíce těhotenství už lze určit pohlaví dítěte. Na konci druhého trimestru má už dítě vyvinuté svaly, které pravidelně procvičuje. Plod je plně závislý na placentě, která je pro něj zdrojem výživy, kyslíku a odvádění vyměšovaných látek. Dítě v této fázi těhotenství už vypadá jako po narození, měří zhruba 37 centimetrů a váží kolem 1000 gramů.³⁶

„Na konci ledna 2016 jsme letěli do USA strávit nějaký čas s náhradní matkou a její rodinou, byli jsme v aquaparku s jejími dětmi a různě na výletech a také jsme šli na velký ultrazvuk, což nám i doporučovala agentura, abychom u toho byli, že je to hezký zážitek, tam jsme se dozvěděli, že tedy čekáme dvě holčičky, také jsme řešili porod, kde jsme se tedy dohodli, že bychom chtěli, aby byl přirozený, když se nenaskytnou nějaký komplikace atd. Po návratu zpět do ČR jsme byli s matkou pořád v kontaktu. Chodily nám zprávy typu „teď mě vaše dítě koplo“, nebo, že se napila meruňkového džusu a ten jim asi moc nechutnal, protože hrozně vyváděly atd.“ (Rozhovor–dvojčata)

³⁶ Srov. JIRÁKOVÁ, Jarmila. *2. trimestr těhotenství*. O mateřství [online].

Třetí trimestr těhotenství začíná 28. týdnem. Plod je stále příliš slabý a hubený, v tomto období se v těle dítěte začne ukládat tuková vrstva. V průběhu 7. měsíce těhotenství se dítěti dovyvíjí plíce a mozek, kde se vytváří základy inteligence a osobnostních rysů. Také se vytvářejí chuťové buňky, kterých má více, než jich bude mít po narození, proto chutě vnímá velmi intenzivně a ostře. Plod už může otevírat oči a má plně vyvinutý sluch. Kolem 36. týdnu dítě sestupuje hlavičkou do pánve, kde se připravuje na porod.³⁷

„Začali jsme nakupovat postýlky, dvojkočárek, výbavu a vyřešili věci v práci, abychom mohli být nějakou dobu ve státech kvůli porodu. 13. 5. 2016 těsně před koncem 35. týdne těhotenství jsme odletěli do Ameriky a čekali jsme na porod. Ve státech jsme čekali 14 dní, než náhradní matka porodila. Čas jsme strávili s její rodinou a zažili jsme americkou tradici Baby shower party, která se pořádá před narozením dítěte.“ (Rozhovor–dvojčata)

V době těhotenství může nastat u náhradní matky velký etický a psychologický problém, který by mohl ohrozit celý proces náhradního mateřství. Po celou dobu těhotenství si matka k dítěti, které pro homosexuální pár donáší, vytváří vztah. Může se stát, že si náhradní matka k dítěti vytvoří tak hluboký mateřský vztah, že by mohla začít mít výčitky a pochybnosti o celém procesu a začala by přemýšlet o tom, že by si dítě po porodu nechala, protože si nedokáže představit, že by se od dítěte, které nosí devět měsíců pod svým srdcem, měla odloučit. Tuto možnost budu podrobněji řešit níže.³⁸

3.8. Porod

Hlavními příznaky porodu je především pravidelné stahování děložního svalu. Kolem 40. týdne může žena pocítit stahy – poslíčky, které připomínají porodní bolesti, ale na rozdíl od nich nejsou pravidelné a signalizují, že se porod blíží. Do porodnice se většinou vyráží, když má žena stahy opakující se pravidelně přibližně po 30 minutách nebo ženě odteče plodová voda.³⁹

³⁷ Srov. JIRÁKOVÁ, Jarmila. *3. trimestr těhotenství. O mateřství* [online].

³⁸ Srov. PRINZ, J. *Bude u nás legální pronajimat dělohu?* Katolický týdeník [online].

³⁹ ČERNÁ, R. *Kniha o těhotenství a porodu*. s. 168.

„Do porodnice jsme jeli na planý poplach celkem 2x, ale nakonec to vždy byli jen poslíčci, stanovil se termín porodu na pátek 27.5.2016. Ráno toho dne jsme vůbec nemohli dospát, naložili jsme kufr s prádlem pro děti a vyrazili do porodnice, kde nám řekli, že snad všechny ženy začaly rodit, že mají plný stav, a tedy náš plánovaný císařský porod se odkládá na zítřek, takže jsme se šli nudit, byli jsme naštvaní, protože jsme už byli strašně připravení otcové.“ (Rozhovor–dvojčata)

Po přijetí do porodnického oddělení projde žena přípravou k porodu, které začíná natočením monitoru, kde se zjistí síla a pravidelnost děložních kontrakcí a srdeční akce dítěte. Následuje vnitřní vyšetření stavu děložního hrdla. Obě dvě vyšetření by měly určit, v jaké fázi porod je a jak dlouho bude trvat. První doba porodní neboli doba otevírací trvá u prvorodičky 8-12 hodin a u víceroďičky 4-8 hodin. Tato doba slouží k odpočinku a relaxaci, na jejímž konci může žena dostat léky na utlumení bolesti.⁴⁰

Druhá doba porodní nastává ve chvíli, kdy je děložní hrdlo na tolik otevřené, aby jím prošla hlavička dítěte. V této fázi trvají kontrakce až 1,5 minuty a vracejí se po 2 až 4 minutách. Žena musí pomocí břišních svalů dítě protlačit porodními cestami ven. Samotný porod většinou trvá 30 až 60 minut. Po narození miminka následuje tzv. Třetí doba porodní, kdy žena musí porodit placentu.⁴¹

„Takže sobota 28.5. 2016, to je ten den, kdy jsme se v 8 hodin a 20 minut stali poprvé táty a v 8 hodin 22 minut jsme se stali podruhé, tomu předcházela velmi vystresovaná, ale strašně vzrušující hodinka na pokoji s naší náhradní matkou, kde jsme byli u ní při těch všech přípravách, bavili jsme se o tom, všichni jsme byli nervózní, protože matka původně nechtěla na operaci, chtěla rodit přirozeně, ale nešlo to, protože jedna z holek blokovala porodní cesty koleny.“ (Rozhovor–dvojčata)

Pokud porod nejde přirozenou cestou nebo představuje riziko pro matku či dítě, následuje císařský řez. Císařský řez je operativní zákrok, při kterém se dítě z dělohy vyjme břišní dutinou. Operace se většinou provádí v celkové narkóze a trvá kolem 50 minut.⁴²

⁴⁰ ČERNÁ, R. *Kniha o těhotenství a porodu*. s. 168-170.

⁴¹ Tamtéž, s. 173-179.

⁴² Tamtéž, s. 177.

„Porod naštěstí proběhl v pořádku, my jsme tam s partnerem seděli zařezaní do židlí, nemocniční personál nám za pochodu všechno vysvětloval, byli fakt úžasní, nic se tam nestalo bez našeho vědomí. Doktoři zkontrolovali holky a hned nám je dali do náruče. Ještě tak 15 minut jsme byli s náhradní matkou na sále, protože na ní doktoři dokončovali nějaké práce, tak jsme chtěli být s ní. Pak jsme děti vzali na takové vozíčky a odvezli si je na pokoj, kde bydlela naše náhradní matka, kde jsme společně s ní byli 2 dny. V Americe je to tak, že před propuštěním z porodnice se doktoři ujistí, že s miminkem rodiče umí pracovat, takže nás učili jak děti umýt, nakrmit atd., kdybychom to neuměli, tak nás z porodnice nepustí. Po dvou dnech jsme šli domů.“ (Rozhovor-dvojčata)

Žena i všichni zúčastnění jsou před i během porodu plní pocitů radosti, strachu, vzrušení, netrpělivosti i úlevy. Také obrovskou zodpovědností za malé křehké miminko, které se během pár hodin narodí.⁴³

„Byli jsme u porodu a každý šťastný rodič řekne, že to byl nejkrásnější den jejich života. A stejně to bylo i u nás. Neskutečná emoční horská dráha, pocity, které jsme vlastně nikdy nečekali, že zažijeme. Opravdu se to nedá popsat, byli jsme, v dobrém smyslu, úplně mimo.“ (Rozhovor-holčička)

Ve fázi porodu může nastat další etický problém. Jak už jsem zmiňovala, náhradní matka si během těhotenství s dítětem vytvoří vztah. Po porodu, který je velmi fyzicky i psychicky náročný, si náhradní matka s dítětem může vytvořit ještě silnější citovou vazbu a může se stát, že ho odmítne budoucím rodičům odevzdat. Kdyby se takový problém řešil v České republice u soudu, pár by neměl šanci na výhru, protože podle zákonů je matka žena, která dítě porodila. Smlouva o náhradním mateřství by je v takové chvíli vůbec nezajímala, maximálně by soudní proces skončil střídavou péčí mezi náhradní matkou a biologickým rodičem.⁴⁴

⁴³ Srov. JIRÁKOVÁ, J. 3. trimestr těhotenství. O mateřství [online].

⁴⁴ Srov. *Asistovaná reprodukce – etická úskalí a názory veřejnosti*. [online].

Tento případ by byl velice sporný, protože náhradní matka není biologická matka dítěte, „jen“ dítě porodila, ale to je pro českou legislativu zásadní, protože právě porod určuje mateřství. Tato právní úprava určitě není morálně v pořádku jak pro pár, který by z toho měl emoční újmu, tak pro matku, která by si nechala dítě, které biologicky není její.

Další problém by mohl nastat v okamžiku, kdyby se dítě narodilo s nějakým fyzickým či mentálním postižením a pár by ho nechtěl přijmout. Páry, které náhradní mateřství řeší přes agenturu, tyto záležitosti, co by se stalo kdyby..., řešili už na začátku procesu, tudíž postup v těchto situacích mají ve smlouvě s agenturou.⁴⁵

3.9. Šestinedělí

Termín šestinedělí se používá pro období šesti týdnů po porodu. Jde o velmi citlivé a důležité období, které slouží k vybudování vztahu mezi matkou a novorozencem. V tuto dobu se i vrací matčino tělo do stejného stavu jako před těhotenstvím.⁴⁶

„Nejeli jsme hned do ČR, ale na 2 týdny nás ubytovali naši známí v Madisonu, měli pro nás volné 2 pokoje. V Americe se moc neřeší šestinedělí, chodilo k nám docela dost lidí popřát nám ať se nám daří a přinesli holkám dárky, naštěstí si tedy alespoň umyli ruce, ale všechna ta setkání byla moc milá.“ (Rozhovor-dvojčata)

U homosexuálního páru toto období nemá úplný význam, protože dítě už od porodu ztrácí citovou vazbu na matku a zvyká si na nové osoby. Z obou stran tedy začíná nový vztah souznění a lásky a vzájemného zvykání si na sebe.

„Náš režim starání o holky byl celkem normální, jak když se někdo vrátí z porodnice a má někoho na pomoc, respektive když přijede máma z porodnice a má k ruce tátu, který může mít dovolenou, jako je to teď v Česku dovolený, že otec může čerpat otcovskou dovolenou. Takže jsme fungovali oba, v noci jsme si rozvrhli takové „směny“ po 3-4 hodinách, kdy jsme se střídali u dětí na krmení, přebalování atd.“ (Rozhovor-dvojčata)

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Srov. VALAŠÍKOVÁ KRÍŽOVÁ, M. *Šestinedělní svátost*. Mateřství SRO [online].

Náhradní matka by se podle české legislativy měla hned po porodu zřeknout všech práv a povinností na dítě, tudíž si dítě fyzicky do péče vezme biologický otec dítěte. U náhradního mateřství v heterosexuálním páru by žena z objednaného páru mohla zažádat o osvojení dítěte, ale u homosexuálního páru druhý „nebiologický“ otec dítě osvojit nemůže. Tudíž má dítě zapsaného v rodném listě jen svého biologického otce a pro druhého otce je z právního hlediska cizí člověk.⁴⁷

„V USA jsme museli ještě vyřídit holkám pasy, a když nám naše pediatrička, kam jsme chodili pravidelně s holkami na kontrolu, dovolila odletět, vyrazili jsme domů do Čech. Z Chicaga jsme letěli do New Yorku a z New Yorku do Prahy, takhle jsme to udělali z důvodu, že jsme nechtěli přestupovat v nějaké evropské zemi, protože jsme nevěděli, jak by se dívali na ty naše americké rozsudky a rodné listy. Oba dva lety zvládly holky skvěle. Na letišti už čekali holek babičky a dědečkové, které u nás doma poté byli ještě 14 dní, aby nám pomohli.“
(Rozhovor-dvojčata)

V mnoha zemích Evropy je náhradní mateřství zakázáno, v Německu, Rakousku a ve Francii je dokonce náhradní mateřství považováno za trestný čin podle trestního práva, a proto účastníkům procesu náhradního mateřství hrozí odnětí svobody a finanční pokuta.⁴⁸

⁴⁷ Srov. NOVOTNÝ, P. *Nový občanský zákoník*. §§ 800-801

⁴⁸ Srov. RODRIGO, A. *Is Surrogacy legal in Europe?* Babygest [online]

4. Nahlížení na homosexuální pár s dětmi

Nejčastější kritika na to, aby homosexuální pár měl děti, je právě špatný dopad na dítě. Americká psychologická asociace, která právě tuto problematiku shrnovala pomocí 60 studií, přišla se závěrem, že ani jedna ze studií nezjistila, že by děti homosexuálních rodičů byly významně znevýhodněny vzhledem k dětem heterosexuálních rodičů.⁴⁹

Další studie se také zabývaly tím, jak má rodičovská sexuální orientace vliv na dítě. Najdou se studie, které prokazují důkazy většího výskytu homosexuální orientace u dětí v důsledku výchovy homosexuálního páru, zatímco jiné studie takové důkazy neprokazují. Jinde výzkumníci upozorovali např. femininnější chování u chlapců vychovávaných homosexuálním párem, ale ani v této oblasti nejsou studie jednotné.⁵⁰

Ani ve 21. století nelze s přehledem říci, zda má homosexuální pár na dítě špatný dopad, protože u všech dosavadních studií platí, že jejich výsledky jsou spíše smíšené, těžko zobecnitelné, málo průkazné, a to nejčastěji kvůli malým nebo nereprezentativním vzorkům.⁵¹

4.1. Šikana

Další problém, který by mohl nastat a kvůli kterému jsou homosexuální páry s dětmi odsuzovány je ten, že jejich děti budou ve škole kvůli sexuálním rodičům terčem posměchu a v nejhorším případě i šikany.

⁴⁹ Srov. KVAPÍLEK, J. *Co nevíme o dětech LGBT párů aneb když statistika šlape na brzdu*. *Psychologie dnes* [online]

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ Tamtéž

Za šikanu se považuje, když jeden či více dětí úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Děti si většinou vybírají slabší a rozdílné děti z kolektivu, které budou snadnou obětí. Oběťmi šikany se většinou stávají mladší bezbranné děti, mohou být z chudší rodiny, tudíž nosí obnošené oblečení, za které se mu mohou děti smát, nebo stačí, když je dítě chytřejší než spolužáci a při hodinách se snaží, i za toto se mu děti mohou smát a ubližovat mu.⁵²

Za další motiv k šikaně a posměchu by se určitě dalo považovat i to, když má dítě místo mámy a táty, na což jsou děti zvyklé, dvě mámy nebo dva táty. Pro děti je to něco nového, a když jim to není ze školy či od rodičů dobře vysvětleno, nejspíš se danému dítěti budou smát. Nejhorší, co se může stát, když dítě doma od svých rodičů slychává zlé nadávky a předsudky vůči homosexuálům a když poté potká dítě, které má rodiče homosexuály, zachová se k dítěti tak, jak ho nevědomky učí doma.

„Bojí se heterosexuální rodiče, že jejich dítě bude terčem šikany, kvůli tomu, že má zrzavé vlasy, že má pár kilo navíc, nebo že maminka nosí výrazné líčení a červené vlasy jako papoušek? Pochopitelně se šikany bojíme a pracujeme na tom, aby si naše dcera byla jistá, tak aby to dokázala buď ignorovat nebo zpracovat. Protože zlé děti s předsudky jsou dětmi zlých rodičů s předsudky a s nimi se člověk v každodenním světě prostě setkává.“ (Rozhovor-holčička)

Jako prevence výskytu šikany právě z genderových důvodů by bylo dobré do škol více zapojit preventivní programy nejen s genderovou tematikou, ale např. i s různými kulturními a náboženskými odlišnostmi, aby se děti naučily být více otevřenější novým věcem, a hlavně zamezit vzniku nesmyslných a pro děti neodůvodněných předsudků a stereotypů, které jim mohou předávat jejich rodiče a ve většině případů jim samotné děti ani nerozumí.⁵³

4.2 Ženský element

V neposlední řadě se homosexuální páry s dětmi setkávají s názory společnosti, že jejich dětem bude chybět ženský vzor neboli element, když jsou vychovávány dvěma muži. Tyto předsudky společnosti jsou problémem genderu.

⁵² Srov. *Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém*. s. 16.

⁵³ Tamtéž, s. 169-171

„Otázku, zda naší dceři nechybí ženský element, dostáváme často a nikdo nám zatím nedokázal odpovědět, co je to ten ženský element. Každodenní péče o sebe? Smysl pro úklid? Nošení ženského oblečení? Nic z toho v případě matky v rodině není záruka. Měli jsme obavu, jestli ji nebudeme blokovat od „holčičích“ věcí, ale to, co je v ženách, se smazat nedá. Naše dcera má x Montessori hraček, ale i tak se nejradši mazlí s plyšáky a dává pusinky miminku panence. Takže její ženský element je přirozeně v ní. Na druhou stranu máme v okolí ženy, kde se může inspirovat (babička, tety atd.)“ (Rozhovor-holčička)

Pojmem gender je definován přijímáním ženského či mužského způsobu chování. Označuje kulturní a sociální stereotypy a očekávání, které se pojí k jednotlivým pohlavím.⁵⁴ Gender poukazuje na to, jak je mužská a ženská identita různorodě prožívána a projevoována, jaká očekávání se k ní pojí a jaké jsou ženské a mužské role.⁵⁵

Základ genderových rolí je uložen v procesu socializace, tedy začleňování do společnosti, což velice ovlivňuje biologickou charakteristiku člověka, se kterou se již narodí. Dítě si na základě blízkých a výchovy rodičů osvojuje základní modely chování, které se následně podílí na vytvoření genderové role v dané společnosti.⁵⁶

„My máme každý vlastní způsob výchovy, ale na zásadních postupech se shodujeme. Nepoužíváme fyzické tresty a ani nebudeme, používáme intonaci hlasu v případě, že se nám něco nezdá, nebo potřebujeme upozornit na nějaké riziko. Obecně si myslím, že se jí snažíme neučit věci, které bychom ji museli jednoho dne odnaučit jako například dudlík (ten má jen na usínání v postýlce), spaní ve společné posteli (postýlku má vedle naší postele, takže jsme vedle sebe, ale každý ve svém bezpečí) atd. Snažíme se jí dávat velmi pozitivní hodnocení za věci, ve kterých ji chceme podpořit.“ (Rozhovor-holčička)

⁵⁴ Srov. FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. s. 30.

⁵⁵ Srov. GJURIČOVÁ, Š.; KUBIČKA, J. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. s. 51.

⁵⁶ Srov. KRÍŽKOVÁ, A. *Životní strategie žen a mužů v řízení (a) podnikání*. s. 20-21.

Gender by se dal dále rozdělit na feminitu a maskulinitu. Feminita je projevem emocionální citlivosti, uměleckému nadání, starostlivé náklonosti k ostatním a sexuální orientaci zaměřené na muže. Opakem je maskulinita, která představuje cílevědomost, průbojnost, dominanci a sexuální orientaci zaměřenou na ženy. Tyto aspekty jsou jednou stránkou geneticky ovlivněné, tedy je z části gender vrozený. Na druhou stranu je část genderu proměnlivá vlivem kultury, ovlivněná historií, výchovou a v neposlední řadě svobodnou vůlí jedince.⁵⁷

Nejvíce k genderové roli dítěte přispívají rodiče. Ti od narození k dítěti přistupují a vychovávají ho buď jako chlapce nebo dívku. Kupují mu hračky, které odpovídají pohlaví dítěte, tedy chlapcům autíčka a dívkám panenky, s kterými si hrají a hrou prohlubují svou budoucí životní roli.⁵⁸

Tudíž předsudek, zda dětem homosexuálů chybí ženský element, lze snadno vyvrátit, protože děti mají z části svou genderovou roli vrozenou z genetické výbavy a z části ji ovlivní výchova rodičů, kteří by měli k dítěti přistupovat jako k pohlaví, s nímž se narodilo a prohlubovat tak u něj ženskou či mužskou roli. V dnešní době je moderní, aby se dítě samo rozhodlo, jaké pohlaví chce být, ale toto už není jen problematika u homosexuálního páru, ale u výchovy celkově.

⁵⁷ Srov. LIPPA, R. *Pohlaví: příroda a výchova*. s. 77-78.

⁵⁸ Tamtéž, s. 225-226.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo popsat koncepci náhradního mateřství u homosexuálního páru se všemi etickými a právními aspekty, kterým pár během procesu musí čelit. Také jsem se zaměřila na nahlížení na homosexuální pár s dětmi, tedy jaké předsudky a stereotypy společnost vytváří proti rodině s homosexuálními rodiči.

Tato práce je souhrnný teoretický popis celé cesty za náhradním mateřstvím, propojený praktickými zkušenostmi dvou homosexuálních párů, které náhradní mateřství podstoupily. Práce by mohla sloužit jako jakýsi průvodce náhradním mateřstvím celkově, ale mohla by i pomoci jiným homosexuálním párům, které touží po dítěti.

Cíl se mi podařilo naplnit s velkou pomocí párů z rozhovorů, které mi detailně popsaly celý jejich proces náhradního mateřství a zamyslely se nad různými předsudky, které společnost vidí na takové netradiční rodině.

Největší problém náhradního mateřství v České republice je právě v české legislativě, která právně neupravuje asistovanou reprodukci. Zákon ji nezakazuje, ale ani výslovně nepodporuje. Tudíž ti, kteří ji využijí, se nedopouštějí trestného činu jako např. v Německu či Francii, ale do poslední chvíle pár nemá zaručeno, že dítě doopravdy dostane, i když biologickým otcem dítěte je jeden z páru, ale protože podle českých práv je matka dítěte žena, která dítě porodila, nikoliv dárkyně vajíček, tedy biologická matka dítěte, může si teoreticky dítě ponechat ona.

Zatímco v některých státech USA je náhradní mateřství plně právně podporováno a zaštitěno tak, aby nevznikl žádný problém, jako např. že náhradní matka nechce vydat dítě páru, což by u českého soudu náhradní matce prošlo, nýbrž v USA mají pevně stanovené smlouvy, kde je jasně dané, kdo je rodičem dítěte.

Dalším velkým problémem, kvůli kterému by se pár mohl rozhodnout nepodstoupit náhradní mateřství, je etická rovina celého procesu. Od úplného začátku, kdy se mezi dvěma stranami podepisuje smlouva a budoucí dítě by se dalo posuzovat jako produkt, přes zacházení s embryem před zavedením do dělohy až po možný výskyt psychických problémů ze strany náhradní matky, která musí opustit dítě, které porodila.

Celý proces asistované reprodukce odděluje přirozený, biologicky daný proces, který je nahrazen umělým vytvořením lidského života a právně opatřen smluvními ustanoveními o svěřeni dítěte. Pro etické posouzení této otázky je třeba vyjasnit, zda je toto spojení neoddelitelné od lidské osoby (součástí naší přirozenosti), nebo zda je možné ho hodnotit s ohledem na větší dobro, které se tím způsobí.

V poslední kapitole se věnuji nahlížení na homosexuální pár s dětmi, kde řeším otázku, zda má výchova ve stejnopohlavním páru vliv na dítě. To přináší otázku dobrého psychického vývoje dítěte včetně náležitého pochopení genderových rolí. Taková výchova však není něčím zcela novým, nacházíme ji i v minulosti, byť zapříčiněnou jinými důvody než homosexuálním partnerstvím (výchova chlapce matkou a staršími sestrami po smrti otce, výchova sirotka v klášteře apod.). Jako taková se tedy nejeví jako zcela nepřijatelná.

Výzkumy o vlivu homosexuálního partnerství na osobní vývoj dítěte navíc zatím nepřinášejí jasné průkazné výsledky. Osobně si myslím, že děti homosexuálních rodičů jsou daleko tolerantnější a otevřenější vůči novým věcem a nemají předsudky a stereotypy chování vůči ostatním.

Jsem ráda, že jsem si toto téma vybrala. Doufám, že jsem čtenářům rozšířila povědomí o této problematice a případně v budoucnosti pomohla nějakému homosexuálnímu páru v cestě za dítětem v ČR, tak složitým a málo informovaným procesem – náhradního mateřství.

SEZNAM POUŽITÝCH ZROJŮ

KNIŽNÍ ZDROJE

BRABLCOVÁ, V. *Manželství, rodina, rodičovství*. 3. upr. vyd. Praha: Horizont, 1977. ISBN neuvedeno

BUBLEOVÁ, V. *Základní informace o osvojení (adopci)*. 3., přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. ISBN 978-80-87455-18-0.

ČERNÁ, R. *Kniha o těhotenství a porodu*. Praha: Anthea, 2004. ISBN 80-239-3973-4.

DOSTÁL, J. *Ethical and legal aspects of assisted reproduction: situation in the member states that joined the European Union in 2004*. Olomouc: Palacký University in Olomouc, 2007. ISBN 978-80-244-1746-2.

FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Jan Piszkievicz, 2004. ISBN 80-86768-06-6.

FREUNDL, G.; GNOTH Ch.; FRANK-HERRMANN, P. *Chceme mít miminko: nové cesty k vytoženému dítěti*. Praha: Vašut, 2008. ISBN 978-80-7236-603-3.

GJURIČOVÁ, Š.; KUBIČKA, A. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2390-7.

JAKEŠOVÁ, M.; NIKODÝM, J. *Výchova k rodičovství*. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-24415-7

KLÍMOVÁ – FÜGNEROVÁ, M. *Mateřství*. Praha: ROH, 1969. ISBN 24-037-69.

KŘÍŽKOVÁ, A. *Životní strategie žen a mužů v řízení (a) podnikání*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-807-3301-255.

LIPPA, Richard A. *Pohlaví: příroda a výchova*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1719-2.

MACH, Jan. *Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování: Zákon o specifických zdravotních službách*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-103-5.

Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém: sborník příspěvků z konference : Praha,. Brno: Tribun EU, 2009. ISBN 978-80-7399-857-8.

ŘEŽÁBEK, K. *Asistovaná reprodukce. 2., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Maxdorf, c2014. Farmakoterapie pro praxi. ISBN 978-80-7345-396-1.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Asistovaná reprodukce – etická úskalí a názory veřejnosti. Zdravotnictví a medicína [online]. 2008 [cit. 2021-02-21].

Dostupné z: <https://zdravi.euro.cz/clanek/sestra/asistovana-reprodukce-eticka-uskali-a-nazory-verejnosti-397842>

Dárkyně vajíček. Reprofit [online]. Brno: Sanatorium Helios, není uveden [cit. 2021 02-07]. Dostupné z: <https://www.darkynevajicek.cz/>

Etika asistované reprodukce. Sanatorium Helios [online]. Brno: Sanatorium Helios, 2018 [cit. 2021-02-07]. Dostupné z: <https://www.sanatoriumhelios.cz/etika-asistovane-reprodukce/>

HAASOVÁ, I. *Etika asistované reprodukce. Sexuální a reprodukční medicína pro praxi [online]. 2012, 13(6), 254-258 [cit. 2021-02-19].*

Dostupné z: <http://www.solen.cz/pdfs/uro/2012/06/05.pdf>

JIRÁKOVÁ, J. *1. trimestr těhotenství. O mateřství [online]. [cit. 2021-02-21].*

Dostupné z: <https://www.omaterstvi.cz/1-trimestr-tehotenstvi/>

JIRÁKOVÁ, J. *2. trimestr těhotenství. O mateřství [online]. [cit. 2021-02-21].*

Dostupné z: <https://www.omaterstvi.cz/2-trimestr-tehotenstvi/>

JIRÁKOVÁ, J. *3. trimestr těhotenství. O mateřství [online]. [cit. 2021-02-21]. Dostupné z: <https://www.omaterstvi.cz/3-trimestr-tehotenstvi/>*

KVAPÍLEK, J. *Co nevíme o dětech LGBT párů aneb když statistika šlape na brzdu. Psychologie dnes [online]. Portal, 2021, (1) [cit. 2021-03-14].*

Dostupné z: <https://nakladatelstvi.portal.cz/casopisy/psychologie-dnes/100563/co-nevime-o-detech-lgbt-paru-anem-kdyz-statistika-slape-na-brzdu>

Náhradní mateřství: *Vše se mění, touha po dítěti zůstává*. Vitalia [online]. Praha: Internet Info, s.r.o, 2016 [cit. 2021-01-10].

Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/nahradni-materstvi-vse-se-meni-touha-po-diteti-zustava/>

PRINZ, Jiří. *Bude u nás legální pronajímat dělohu?* Katolický týdeník [online]. 2009, 37 [cit. 2021-02-21].

Dostupné z: <https://www.katyd.cz/domaci/bude-u-nas-legalni-pronajimat-delohu.html>

RODRIGO, A. *Is Surrogacy legal in Europe?* Babygest [online]. [cit. 2021-03-11].

Dostupné z: <https://babygest.com/en/surrogacy-in-europe/>

VALAŠÍKOVÁ KŘÍŽOVÁ, M. *Šestinedělní svátost*. Mateřství SRO [online]. 2017 [cit. 2021-03-11].

Dostupné z: <https://materstvisro.cz/sestinedeli/>

ZAMYKALOVÁ, L.: *Kdo smí participovat na asistované reprodukci? Ustavování hranic neplodnosti*. [online]. 2003 [cit. 2021-02-19].

Dostupné z <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=v3103>

ZÁKONY

NOVOTNÝ, P. *Nový občanský zákoník*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5167-2.

Abstrakt

DVOŘÁČKOVÁ, Kateřina. Náhradní mateřství v homosexuálním páru. České Budějovice 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce doc. Tomáš Machula Ph.D.

Klíčová slova: náhradní mateřství, asistovaná reprodukce, homosexualita, sexuální orientace, netradiční rodina

Práce se zabývá procesem náhradního mateřství v homosexuálním páru a nahlížením na to, když dva homosexuálové mají dítě. Text je členěn do čtyř kapitol. První kapitola popisuje rodičovství a jaké možnosti má v této oblasti homosexuální pár, druhá kapitola odborně představuje asistovanou reprodukci, třetí kapitola se detailně zabývá celým procesem náhradního mateřství v homosexuálního páru. Poslední kapitola se věnuje nahlížením na homosexuální pár s dětmi, tedy různá úskalí, se kterými se může pár setkat.

Abstract

Surrogacy in a gay couple

Key words: surrogacy, assisted reproduction, homosexuality, sexual orientation, non – traditional family

The thesis deals with the process of surrogacy in a homosexual couple and colnsultation when two homosexuals have a child. The text is structured into four chapters. The first chapter describes parenthood and what possibilities a homosexual couple has in this area, the second chapter professionally presents assisted reproduction, the third chapter deals in detail with the whole process of surrogacy in a homosexual couple. The last chapter is dedicated with colnsultation at a homosexual couple with children, and other problems that a couple may encounter.